

τὸν τροπωτήρα, τὸ ἀγκουρέττο, τὸ πιτροπίδι, τὸν πασσαμπάγκο. Βάζεις τὴ λαγουδέρα στὸ τιμόνι, ἀνεβαίνεις πάλι πίσω τὰ σκαλοπάτια, καὶ καθὼς ζυγώνεις στὴν μπουκαπόρτα, σκοντάφεις στὸ μπαμπαδέλι, ἀκουμπᾶς στὸ παραπέτο, ἐκεῖ τὰ σαστίζεις ἐπὶ τέλους, ἀρπάζεις τὸ ποδοχάρι μὲ τὴν πίσσα καὶ πασσαλείβεις τὸν καλαφάτη!

Πάντα θυμῶμαι τὸ ναυτικὸ λιανοτράγουδο καὶ τίς παραλλαγές του, ἅμα κανένας ἀπὸ τοὺς φωστῆρες, ποὺ ξεφουτρῶνουν κριτικοὶ στὶς ἐφημερίδες, χωρὶς νὰ διαβάζουν τίποτος ἄλλο παρὰ ἐφημερίδες, χωρὶς νὰ προσέξουν σὲ τίποτος ἄλλο παρὰ τὸ στενὸ λεξιλόγιο τῆς πολιτικῆς ἀρθρογραφίας, βγῆ καὶ μᾶς κοπανίστη τὴν μπαγατιάτικη κοινοτοπία: «Ποῦ τὸ βρήκατε αὐτό; Ποιὸς τὸ λέει αὐτό; Πᾶτε καὶ φτιάχνετε λέξεις ποὺ δὲν ὑπάρχουν! Τί λέτε πὼς γράφετε τὴ δημοτικὴ, ἀφοῦ γράφετε λόγια ποὺ δὲν τὰ ξέρει ὅλος ὁ κόσμος; Ἐγὼ (καὶ σ' αὐτὸ τὸ «ἐγὼ» κρέμονται ὅλοι οἱ νόμοι καὶ οἱ προφῆτες), ἐγὼ αὐτὸ, καὶ αὐτὸ, καὶ αὐτὸ δὲν ἔακουσα ποτέ μου!»

Ὁ κύριος ποὺ δὲν ἔκουσε ποτέ του αὐτῆς μαίστρας τὸ πηνῶν καὶ δὲν τὸ καταλαβαίνει, τὸ βρῖσκει φυσικώτατο ἅμα τοῦ γράψης ἀτὸ ἀκροκέραιον τῆς μεγίστης, καὶ ἂς μὴν ἔχη εἶδηση τί πράγμα εἶναι. Τοῦ λὲς πὼς ἐκεῖνος ποὺ γράφει ἢ μεταφράζει καὶ ξέρει τὴ δουλειά του, δὲν ἔχει καμμιά ὑποχρέωση νὰ τρέχη καὶ νὰ ρωτᾷ τὸν Α βουλευτὴ ἢ τὸν Β μπακάλη ἢ τὸ Γ τραπεζίτη ἢ τὴ Δ κυρία τοῦ σαλονιοῦ ἢ τὴν ξέρη τὴν τάδε ἢ τὴ θείνα λέξη, ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζῃ αὐτὸς τὴν κυριολεξία καὶ νὰ τὴ βάζῃ ὅπου αὐτὸς βλέπει ὅτι πρέπει νὰ μπῆ, —καὶ σοῦ θυμῶνει ὁ κύριος— «Ξέρεις ἐσύ πιότερα ἀπὸ μένα; ἐγὼ γύρισα ὅλη τὴ Ρούμελη καὶ δὲν ἔακουσα ποτέ μου αὐτὰ ποὺ γράφεις ἐδῶ.» Ὁ κάθε Ρωμιὸς —μιλῶ γιὰ τοὺς καθαρευουσιάνους— κρίνει τὴ γλωσσά μὲ τὸ μέτρο τοῦ μνημονικοῦ του καὶ δὲν καταδέχεται οὔτε νὰ διαβάσῃ οὔτε νὰ ρωτήσῃ τὸν καλύτερό του. Ὁ καθένας ἔχει γιὰ Λεξικὸ τὸν ἑαυτὸ του...

Πότε ἐπὶ τέλους θάποητήσῃ ἡ Γλῶσσα μας καὶ τὸ Λεξικὸ τῆς; Εἶπα τὴ μεγάλη λέξη καὶ μ' ἐπικρίσας, γιατί φαντάζομαι τί ἐπιστήμη καὶ τί ἐργασία, τί ζῆλος καὶ τί θρησκευτικὴ εὐλάβεια χρειάζεται γιὰ νὰ γείνη τὸ μεγάλο ἔργο! Καὶ σώνει τάχα ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀποσίωση ἐνὸς ἀνθρώπου; Βουδὸ ἀλάκαιο ἐμπρός του. Ἄλλοι καλύτεροι ἀπὸ μένα

τὰ δάκρυα; Γιατί τὸ καμῶρι τῆς ἔμοιαζε μὲ πλημμύρα συμπονιαῶς καὶ βνωμοσύνης.

Τρομερὰ ὅμως ἀνησυχῶσε, ἀπάνω στὴ χαρὰ τῆς, ἡ Κατινούλα, μήπως καὶ δὲν ἔπρεπε, μήπως καὶ δὲν ταίριαζε νὰ φροντίσῃ ὁ Κύριος γιὰ λόγου τῆς τόσο πολὺ, μήπως καὶ ἔκλεφετε τώρα ἡ Κατινούλα τὴν Κυρία, μήπως καὶ τῆς ἐπαίριζε πράμα δικό τῆς, τὸν καιρὸ καὶ τὴ σκέψη τοῦ Ἀντρέα. Γύρισε κάπως τὸ λοιπὸ νὰ διαφεντέψῃ ἀπὸ τὴν ἀββώστια τῆς, ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τῆς τὴν Ὀλία, λέγοντας νὰ μὴν τὴν προσέχουν ὅπως τὸ κάνανε καὶ τὸ παρακάνανε. Γιὰ τοῦτο καὶ θὰ θυμῶνε κάποτες γιὰ τοῦτο τὴν πιάνανε οἱ ἀντρέες. Μὰ ἡ Κατινούλα καθὼς συχνὰ οἱ γυναῖκες, ἀπ' ὄξω ἔδειχνε σίδηρο καὶ ἀπὸ μέσα εἶτανε καλάμι. Μ' ὅλους τῆς τοὺς ξιθαρόβους, παλληκαρήσιους, κάπως ἀλύγιστους καὶ ἀποτομους τρόπους τῆς, ἡ καλοσύνη τῆς εἶτανε πράμα μοναδικό. Τὸ νοιώθανε ὡς καὶ οἱ ξένοι, ὡς καὶ οἱ φίλοι ποὺ ἐρχόντανε σπῆτι ἂς εἶναι καὶ δύο φορές. Πρόθυμη, ἀπλή καὶ συμπαθητικὴ, σάν τοὺς σερβίριζε, σάν τοὺς μιλοῦσε, καὶ ἀπὸ τὸ λόγῳ τῆς καὶ ἀπὸ τὸ φέρισμό τῆς ἐβλεπε πὼς ἡ καρδιά τῆς συνεργῶσε καὶ σὲ σκλάβωνε. Ἡ καρδιά, νὰ τὸ ἀληθινὸ στολίδι, τὸ ἄδολο πετράδι τῆς Κατινούλας. Ἡ δύστυχη, ἐρη-

εῖναι σὲ θέση νὰ κρίνουν τὸ ζήτημα καὶ νὰ δώσουν γνώμη. Ἐγὼ γιὰ τὴν ὥρα ἕνα βλέπω τὴν ἀνάγκη τοῦ Λεξικοῦ καὶ θὰ κάνη μεγάλο ἔργο ὄχι μονάχα ὅποιος ἢ ὅποιοι τὸ γράφουν, ἀλλὰ καὶ ὅποιος ἐπισημονικὰ περιγράψῃ τὴ μέθοδο ποὺ πρέπει νὰ γραφτῇ τὸ Λεξικό.

Πατήσια, 3)8)907.

N. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΜΟΛΙΒΟΥ

Μιά φορά εἶτανε δύο ἀδερφάδες· ἡ μιὰ εἶταν πολὺ ὁμορφη καὶ καλὴ. Ἡ ἄλλη εἶταν πολὺ ἄσχημη καὶ κακιὰ. Βγήκανε μιὰ μέρα αὐτὲς νὰ μαζέψουνε χορτάρια. Περνοῦσε καὶ τὸ βασιλόπαιδο γιὰ τὸ κυνήγι, καὶ στάθηκε καὶ τίς χαιρέτησε. Ἡ πρώτη ὅμως χτύπησε πολὺ στὸ μάτι του, καὶ ἅμα πῆγε στὸ παλάτι, μμμιάς ἐστειλε προξενητάδες καὶ τὴ ζήτησε. Αὐτὴ τὸ δέχτηκε. Ἡ ἄλλη πῆγαινε νὰ σκάσῃ ἀπὸ τὴ ζούλια τῆς, καὶ δὲν ἤξερε τί νὰ κάμῃ γιὰ νὰ χαλάσῃ τίς προξενιές. Ὅ,τι ἔκανε ὅμως ἀδιαφόρητα· ἐκεῖνος τὴν πῆρε καὶ τὴ στεφανώθηκε μὲ μεγάλη ἀξία. Εἶχε ὅμως καὶ ἐκεῖνη τὴν ἄσχημη καὶ τὴν κακιὰ πάντα μαζί του. Ἦρτε καιρὸς καὶ ἔφυγε τὸ βασιλόπαιδο στὸν πόλεμο. Ἐγραφε πιά καὶ ξανάγραφε κάθε βδομάδα στὴ γυναῖκα του, καὶ κείνη παλε τὰ ἴδια.

Ὅσο τὰβλεπε αὐτὰ ἡ ἄλλη ἢ κακιὰ, τόσο τὴν ἐπαίριζε ἢ κατάρρα Κυρίου. Τί κάνει τότε; Πιάνει καὶ σκαρώνει ἕνα γράμμα, καὶ χύνει πιά μέσα ὅλο τῆς τὸ φαρμάκι, καὶ λείει καὶ λείει τὰ χειρότερα πράματα γιὰ τὴν ἀδερφή τῆς, τόσο ποὺ ἔκαμε τὸ βασιλόπαιδο νὰ κρίσῃ νὰ συλλογιέται τί νὰ κάμῃ. Ἄς μὴ συνεριστῶ, εἶπε, τὴν πρώτη φορά, καὶ ἔγραψε ἡμέρα παλε στὴ γυναῖκα του. Παίρνει καὶ δεύτερο ἀπὸ τὴν κακιὰ, παίρνει καὶ τρίτο. Τότες πιά ἀγρίεψε καὶ κείνος, τὴ μίσησε καὶ ἔγραψε νὰ τὴ σκοτώσουνε, γιατί δὲν ὑποφέρει νὰ τ' ἀκούγῃ. Δὲν χάνει καιρὸ ἢ κακιὰ, βάζει καὶ τὴ σκοτώνουν. Ὑστερα πιάνει καὶ τὴ θάφτει κάτω ἀπὸ τὰ παναθῦρια τοῦ παλατιοῦ. Τέλειωσε ὁ πόλεμος, γύρισε πίσω τὸ βασιλόπαιδο, πάει στὴν κουνιάδα του τὴ κακιὰ, καὶ ἀρχίζει ἐκεῖνη καὶ τοῦ λέει ἕνα σωρὸ καταφρονιές γιὰ τὴ γυναῖκα του, καὶ πὼς δὲν μποροῦσε καὶ ἐκεῖνη νὰ τὰ ὑποφέρῃ, καὶ ἔβαλε καὶ τὴ σκότωσαν. Μὲ τὸ πολυξεριές τῆς αὐτὴ τὸν κατάφερε καὶ τὸν πῆρε

μην, ἀπὸ νωρὶς ὠρρανεμένη καρδιά! Τὸ ἄμοιρο τὸ πλάσμα, ὅπως ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ κόσμου, εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ ἀγάπη. Ἀγάπη δὲ χάρηκε ποτέ της. Ὅσο καὶ ἂν ἡ Ὀλία — πᾶνε τώρα ἔντεκα χρόνια, κοντὰ δώδεκα— ὅσο καὶ ἂν ἀγάπησε ἀπὸ τότες τὴ μικρή, δύσκολο, σὰ δουλέβεις μέρα νύχτα, δύσκολο, μὲ τὴ σκούπα, μὲ τὰ συγυρισματα, μὲ τὰ τραπέζια, νὰ προφτάσῃ ἢ νὰγαπήσῃ ἢ καὶ νὰγαπηθῇ. Ἡ ἀγάπη, ὅποια καὶ ἂν εἶναι, θέλει ἀνάσα. Θέλει καὶ νὰ κουκουλωθῇ κομματάκι στὴν τρυφερὴ ἐκεῖνη τὴ ζέστη τοῦ ἡσυχᾶ καὶ ἑρωτεμένα ζανίγει τῆς ὑπαρξῆς σου καθὲ λουλούδι. Ὁ φτωχόκοσμος καιρὸ δὲν ἔχει γιὰ τὴν ἀγάπη. Φοβερὸ νὰ τὸ συλλογιστῇ κανεὶς μὰ ἔπρεπε ἡ Κατινούλα νὰββωστήσῃ γιὰ νὰ μάθῃ τί θὰ πῆ καὶ λίγη καλοπέραση. Ἄξια ὅμως νὰ ποῦ τὸ μάθανε· νὰ ποῦ ξάνοιγε καὶ στὰ σπλάχνα τῆς τὸ ἄγνωστο λουλούδι, ὁμορφα καὶ παινεμένα· δὲν εἶτανε μονάχα ἡ περιποίηση καὶ τὰ γιατρικά· εἶτανε καὶ ἡ περεχυμένη γυροθὴ τῆς ἀτμοσφαίρα, τὸ ζεφωρένιο ἀγέρι τῆς καλοσύνης. Ἡ καλοσύνη τῆς μάγεβε, γιατί καὶ τὸ φυσικὸ τῆς ὅλο, καλοσύνη τὴν ἤξερε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τῆς, τὴν καταλάβαινε ἀμέσως καὶ στοὺς ἄλλους. Δυὸ λόγια γλυκὰ νὰ τῆς ἔλεγε, νὰ τὴν παρηγοροῦσε, καὶ ἄλλαζε ἢ ὄψη τῆς καὶ

καὶ ζοῦσαν παλε μέσα στὸ πλάτι σάν καὶ πρῶτα. Φύτρωσε ἀπάνω στὸ λακκο τῆς πρωτινῆς γυναῖκας του ἕνα κυπαρίσσι, καὶ ἅμα ἔβγαине στὸ παναθῦρι ὁ ἀντρας τῆς, ἔσκυβε τὸ κυπαρίσσι καὶ τονε χὰδεβε. Ἄμα ἔβγαине ἡ ἀδερφή τῆς, ἔβγαζε ἀγκάθια καὶ τὴν κέντρωνε. Μιά δυὸ αὐτὴ τὸ παρατήρησε, καὶ τὰ κατάλαβε, μὰ δὲν ἐμολόγησε στὸν ἀντρα τῆς τίποτα, παρὰ τὸν παρακάλεσε μιὰ μέρα νὰ τὸ κόψῃ τὸ κυπαρίσσι, γιατί σκοτεινιάζει, λείει, τὸ παλάτι. Βάζει τὸ βασιλόπαιδο καὶ κόβουν τὸ κυπαρίσσι. Ἀρχήτερα ὅμως ἡ κακιὰ αὐτὴ ἢ γυναῖκα του ἔβγαλε διαταγὴ νὰ μὴν τύχη καὶ πάρη κανεὶς ἔταν τὸ κόβουν καμιά πελεκούδα. Ἐκκουσαν ὅσοι εἶταν ἐκεῖ κοντὰ, δὲν τόλμησε κανεὶς νὰγγίξῃ κανένα κομμάτι. Μιά γριά ὅμως ποὺ εἶτανε στὸν παραμαχλά καὶ δὲν ἔκκουσε, πῆρε ἕνα κομμάτι ὅταν περνοῦσε ἀπὸ κεῖ Πῆγε καὶ τόβαλε μέσα στὸ σεντούκι ἀνάμεσα στὰ ρούχα τῆς γιὰ νὰ μυρίζουν. Βγήκε ὕστερα, καὶ γύριζε ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ κεῖ καὶ μαζέυε ψωμιά καὶ τυριά ὅπως συνήθιζε καθὲ μέρα, καὶ ζοῦσε μ' αὐτὰ. Τὸ βραδὶ, σάν πῆγε σπῆτι τῆς, εἶδε φροκαλιμένα, συγυρισμένα, παστρικά, καὶ καθὲ τρεμά στὸν τόπο του. Σάστισε ἢ γριά ποῦ πρώτη φορά εἶδε στὸ σπιτάκι τῆς τέτοια τὰξη. Ὅλη νύχτα αὐτὸ συλλογιζόνταν. Τὸ πρῶτὸ σηκώνεται καὶ βγαίνει ὄξω, ἀφορμὴ πὼς θὰ φύγῃ, καὶ κρύβεται μέσα σ' ἕνα χάλασμα. Τὸ μεσημέρι πάει κρυφὰ κρυφὰ καὶ κοιτάζει ἀπὸ τὴν κλειδοτρυπα, καὶ τί νὰ δῇ! Μιά κοπέλλα σάν τὸ κρὸ τὸ νερό! Ἡ ὁμορφιά τῆς ταίρι δὲν εἶχε. Τότες τὰ κατάλαβε πὼς ἐκεῖνη τὰκανε αὐτὰ, φανερώναται καὶ τὴ ρωτᾷ ποιά εἶναι. Αὐτὴ δὲ μιλοῦσε στὴν ἀρχή. Σάν ἔρχισε ἢ γριά καὶ τὴν παρακαλοῦσε, τότε καὶ αὐτὴ τὸ φανερώσε πὼς βγήκε μὲς ἀπὸ τὸ σεντούκι ποὺ εἶχε κρυμμένη τὴν πελεκούδα, δηλαδὴ πὼς ἡ πελεκούδα εἶνε κοπέλλα καὶ πὼς εἶταν ἡ βασίλισσα ποὺ σκότωσαν ἀδικὰ· ρώτησε τὴ γριά γιὰ τὸν ἀντρα τῆς, καὶ ζῆ. ρώτησε καὶ γιὰ τὴν ἀδερφή τῆς, καὶ ἔμαθε πὼς τὴν πῆρε γυναῖκα τὸ βασιλόπαιδο. Ὅσο τὸ συλλογιόνταν αὐτὸ τόσο χολόσκανε. Μιά μέρα ἔκουσε πὼς εἶναι ἔρρωστος ὁ ἀντρας τῆς. Πιάνει καὶ κάνει ἕνα θάσο καὶ τὸ βάζει μέσα στὸ χυστὸ τὸ μαστραπά, καὶ ρίχνει μέσα καὶ τὸ δαχτυλίδι ποὺ φοροῦσε μὲ τὸνεμα τῆς. Ὑστερα φωνάζει τὴ γριά καὶ τὴν παρακαλεῖ νὰ πάη νὰ τὸ δώσῃ στὰ χέρια του. Σηκώνεται ἢ γριά, παίρνει τὸ μαστραπά μὲ τὸ θάσο, καὶ πηγαίνει. Πάει ἴσια στοῦ ἀντρός τῆς τὰ χέρια καὶ τὸ δίνει.

ζωντάνεβε τὸ πρόσωπό τῆς. Παρατήρησε ὁ Ἀντρέας πὼς ὅταν τὴ φιλοῦσε ἢ Μοιρίτα, προτοῦ θερμωμετρηθῇ, ὡς καὶ ἡ θερμοκρασία κατώτερη. Ὁ ἴδιος τῆς χὰδεβε συχνὰ ἢ τὰ μαλλιά τῆς ἢ τὸ μῆτωπο, τῆς ἔπιανε καὶ τὸ χέρι νὰ τὸ χὰδεψῃ. Μὲ τὰ χὰδια του, ὅσο καὶ ἂν πασίχιζε νὰ τὸ κρύψῃ, λίγωνε μέσα τῆς ἢ ἔμοιρη. Καὶ τί σημαίνει αὐτό. Σημαίνει τάχα πὼς τὸν ἀγαποῦσε, ὅπως δηλαδὴ ἐννοοῦμε τὴν ἀγάπη ἀπὸ ἀντρα σὲ γυναῖκα καὶ ἀπὸ γυναῖκα σὲ ἀντρα; Ὅχι. Καὶ καί. Ἀχ! ἐδῶ μᾶς χρειάζεται κανένα πινέλλο ἀπὸ ποιητὴ φτιασμένο· μᾶς χρειάζονται χρώματα παρμένα κάπου ἀπὸ τὸ μυστικὸ τὸν οὐρανὸ τῆς Μπρετάννιας. Τὴν ἀξόδεφτη δύναμη ποὺ ἂν εἶχε ἀγαπήσει, ἔβαζε στὴν ἀγάπη τῆς, ἢ Κατινούλα τώρα τὴ συγκέντρωνε στὸν Ἀντρέα, συγκέντρωνε στὸν Ἀντρέα περισσότερο, πᾶω νὰ πῶ, τὴν ἱκανότητα τῆς μποροῦμενης τῆς ἀγάπης τῆς, παρὰ τὴν ἀγάπη τὴν ἴδια. Στοχάσου μιὰ πυκνοδεντριά σ' ἕνα βουνάνι, σὲ καμιά βεματιὰ, τὸ χεϊμῶνα, σάν ἔβρεξε· οἱ κορμὸι κισσοτυλιγμένοι· δλόγγυμες οἱ κορφές· μὰ ἢ πύκνα εἶναι τόση ποῦ τὸ φῶς δὲ χωρεῖ ὡς τὰ μέσα· στέκεται ὄξω ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο τὸ κλειστό, ἀπὸ τὴν πυκνὰ τὴ βεματιανή, καὶ ἀπ' ὄξω ἀργυρογαλίζει ὁ κισσὸς ὁ μισοβρεμένος μὲ τίς

Βάζει αυτός, πίνει, τί να δῆ! Κάτω κάτω τὸ δαχτυλίδι τῆς γυναίκας του. Παίρνει κοντὰ του τὴ γριά καὶ τὴν ξεμολογᾷ. Ἀρχίζει αὐτὴ καὶ τὰ λέει μὲ τὴν ἀράδα. Τάζει πιά αὐτὸς τῆς γριάς αὐγὰ μὲ τὰ καλάθια, γιὰ νὰ πάη νὰ τὴ φέρῃ. Δὲν πιστεύω νάρθη, λέει αὐτὴ, γιατί ἡ καρδιά της χάλασε πολὺ πού πίστεψες τὰ λόγια τῆς κακίας ἀδερφῆς της, καὶ τὴ σκότωσες ἐκείνη, καὶ πῆρες τὴν ἄλλη τὴ ζουλιάρρα καὶ τὴν κακιά. Ἐσὺ, λέει, ἔμε καὶ πὲς της πὼς ἐγὼ μετανοίωσα καὶ δὲς της καὶ τὸ δικό μου τὸ δαχτυλίδι γιὰ νὰ τὸ πιστέψῃ νάρθη. Σηκώνεται ἡ γριά, παίρνει τὸ δαχτυλίδι, πηγαίνει στὴν κοπέλλα, καθίζει πιά καὶ τῆς λέει ὅσα εἶπε τὸ βασιλόπαιδο. Σηκώνεται αὐτὴ, χτενίζεται, ξεσάζεται, τὴν παίρνει ἡ γριά καὶ πηγαίνουν. Μὲ τὸ νὰ δῆ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, ἀρχίζουν τὰ κλάματα, λέει ὁ ἕνας τὰ πάθια του, λέει ὁ ἄλλος, βγαίνουν οἱ κατεργαριῆς τῆς ἀδερφῆς της στὴ μέση. Τὴν πιάνουν τότες καὶ τὴν καθάλλικευσαν ἀπάνω σ' ἕνα παλαβὸ ἄλογο, ὕστερα τὸ χτυποῦνε πιά, πῆρε τὸ δρόμο κ' ἔτρεχε αὐτό. Πού πῆγε καὶ τὴν ἔρριξε πιά, κανεὶς δὲν ξέρει. Ἔμειναν κ' οἱ ἄλλοι οἱ δύο μέσα στὸ παλάτι καὶ ζοῦν καὶ βασιλεύουν ἴσια μὲ σήμερα.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ Ι. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

«Ο ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗΣ»

Hull 27-5-07.

Ἀγαπητὴ Κύριε Βουιερίδη.

Διάβασα μὲ πολλή μου χαρὰ τὸ νέο ἔργο σας «Ὁ Προσκυνητής». Σὰ νὰ λούστηκα στὰ κρουσταλλένια νερά Ἐλληνικοῦ ροακιοῦ. Μοῦ φαίνεται πὼς σὰ νὰ γυρεύῃ ὁ ρωμαϊκὸς ὁ νοῦς νὰ ζευγαρώσῃ στὰ γερὰ μὲ τὴν ιδέα τοῦ ἀπέραντου πνευματικοῦ κόσμου, σὰ νὰ μαζεύῃ ὕλικὸ γιὰ μεγάλα δημιουργήματα. Καιρὸς του. Τὸ ἔργο σας θάῃ τὴ θέση του στὰ προανακρούσματα πού ἀκούστηκαν τὰ λίγα αὐτὰ χρόνια.

Σὺς χειρετώ πάντα δικός σας

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΤΟΥ ΙΩΑ : «Μαρτύρων καὶ Ἡρώων αἱμα...»

Δρ. 2.

ΤΗΣ κ. ΒΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ : «Ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ σαλονιοῦ καὶ οἱ δύο θάνατοι» Δρ. 3. Πουλιούνται: στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά».

ἀχτίδες πού παίζουσε στοὺς κορμούς. Ἔτσι κ' ἡ Κατινούλα ἐνοιώθη γύρω της τὸν ἥλιο· δὲν τὴν ἔκαιγε μέσα της ἡ φλόγα. Μὴ θαρρήτε ὅμως στοὺς ἴσκιους τῆς καρδιάς της εἶχε κρυφὰ, εἶχε γλύκες, εἶχε ἀθωρύβωτους συνεπαρμούς, εἶχε σιγαλὲς πυρκαγιὰς πού δὲν τίς εἶχε κ' ἡ φεγγεβολιά τῆς ἀγάπης. Ἄν ἀγαποῦσε καθαφτό, δὲ θὰ τῆς ἐβλεπεσθε οὔτε μεγκλήτερη τρυφεράδ, οὔτε ἀφοσίωση πιδ γερμκτῆ οὔτε πιδτέρο πάθος. Τόλεγε κάποιες ἀπατὴ της πὼς ἀφοσίωση στὸν ἄθροπο εἶναι νὰ τραβᾷ μοναχὸς του γιὰ τοὺς ἄλλους ἀπὸ τίς φλέβες του τὸ αἱμα. Τέτοια μονοκόμματη, ἀκέρια, γερὴ ἀφοσίωση ἔδειξε πάντα της καὶ τῆς Ὀλίας καὶ τῆς Μοιρίτας καὶ τοῦ Ἀντρέα καὶ στοὺς δικούς της ἀκόμη. Μὲ τὸν Ἀντρέα ὡστόσο, τώρα τουλάχιστο, ἄλλαζε κάπως τὸ αἶσθημα τῆς κόρης. Τὴν ἀγαποῦσε ὅπως ὅλη τὴ φαμελιά του, μὲ τὴ διαφορὰ πού ὑπαρχε ἀναμεταξύ τους τὸ ἀλλήλων το ἐκείνο τὸ κάτι, τὸ κάτι πού χωρίζει καὶ πού ἐννοεῖ μιά γυναικίσια καὶ μιάν ἀνθρώσια ψυχὴ. Ὁ Ἀντρέας γιὰ τὴν Κατινούλα καταντοῦσε τὸ ἄφραστο ἰδανικό, τὸ τέλειον τῶν τέλειων· φίλος της, ἀδερφός της, ὀδηγός της, πατέρας της· νά, τὸν ἀγαποῦσε σὰν πὼς θάγάπαε μιά κόρη ἕναν πατέρα πού πατέρας της δὲν εἶναι.

«Ο-ΝΟΥΜΑΣ», ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸν Δρ. 10.

20 λεπτά τὸ φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ : Στὰ κιάσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ἰπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιοδρόμου, (Ὁφθαλμιατρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Ἐξάρχεια, στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλῆ). Στὸ Βόλο βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

Ἡ συνδρομὴ πληρώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Καὶ πάλι ἡ «Νέα Ἡμέρα». — Ἡ κατάργησις τῆς γραμματικῆς. — Ἡ δημόσια ἀσφάλεια.

ΕΦΤΑΞΕ, κάποιον ἀνόητον γράμμα σταλμένο ἀπὸ τὴ Θεσσαλονικὴ στὴ σύνταξη τῆς «Νέας Ἡμέρας», γιὰ νὰ ξαναμιλήσῃ ἢ ἐφημερίδα τῆς Τεργέστης γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Δὲν μποροῦμε βέβαια ν' ἀπαντήσουμε στὸν ἄγνωστο ἐπιστολογράφο, καὶ τὰν τὸν καταφέρουμε νὰ πιστεῖ πὼς ἡ δουλειὰ τοῦ Ψυχάρη καὶ τοῦ Πάλλη, εἶναι τόσο τραγῆ, πού θάλει ἀληθινὰ δυνατό μυαλὸ νὰν τὴν νοιώσει κανεὶς, οὔτε θὰν τοῦ ἀντιτάξουμε πὼς εἶχε ἀδικὸ νὰ μὴν ἀναγνωρίζῃ τὸν Παλαμὰ γιὰ ποιητὴ. Δὲν ἔχουμε οὔτε ὄρεξη, οὔτε καιρὸ γιὰ τέτοιες διδασκαλίας, κ' ὅποιος ἔμεινε πίσω στὸ δρόμο τῆς νέας Ἰδέας, καλὰ ἴθ' ἀ κάνει ἀπ' τὴ μιά μεριά νὰ λατρεύῃ τοὺς Σούτσους καὶ Καρασούτσους, κ' ἀπ' τὴν ἄλλη νὰ πᾶει νὰ μιλεῖ. Μᾶς κάνει ὅμως ἐντύπωση ὁ τρόπος πού μιλεῖ ὁ συντάκτης τῆς «Νέας Ἡμέρας», γιὰ τὴ δουλειὰ τοῦ Ψυχάρη, ὅσο καλοσυναιθτος κ' ἂ δείχνηται γενικώτερα στὸ ζήτημα τῆς γλώσσας. Μὰ λοιπὸν τόσο ριζωμένη βαθιὰ εἶναι αὐτὴ ἡ πρόληψη, ὥστε δὲν τοὺς ἀφίνει νὰ κοιτάξουν τὰ πράματα χωρὶς θολωμένο νοῦ, κ' ὅσους ἀκόμα θέλουν νὰν τὰ κοιτάξουν; Νομίζαμε πὼς πέρασε πιά ὁ καιρὸς, πού πρῶτο πρῶτο ἐπιχείρημα σ' ὅσους μιλοῦσαν γιὰ τὸ ζήτημα, εἶτανε οἱ βροσιὲς γιὰ «τὴν ψυχαρικὴν θεωρίαν». Νομίζαμε πὼς ὕστερα ἀπ' ὅσα εἶπαν τόσοι καὶ τόσοι ξένοι ἐλληνομάδες καὶ γλωσσολόγοι, δὲ θὰ εἶχε πέραση πῆ ἢ θεωρία πὼς ὁ λαὸς διαφθείρει τίς λέξεις, καὶ πὼς ἡ διγλωσσία δὲν κάνει καὶ μεγάλο κακὸ στὸ ἔθνος. Τὸ ν' ἀναγνωρίζῃ ὁ κ. συντάκτης τῆς «Νέας Ἡμέρας» πὼς ἡ καθαρεύουσα «δὲν

εἶναι, οὔτε θὰ γείνη ποτὲ ὄργανον ἰκανοποιεῖν ἄλλας τὰς ἀνάγκας ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ, ἴστω καὶ ἂν πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ Ἕλληνες ἐκμάθωσιν αὐτήν», καὶ πὼς γείναι μὲγα εὐτύχημα ὅτι ἡ καθαρεύουσα δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ καταπνέξῃ τὴν δημοτικὴν καὶ πὼς «ἄλλοίμονον ἂν τοιαύτη γλῶσσα, ἠδύνατο νὰ καταπνέξῃ τὴν γλῶσσαν τῆς ψυχῆς μας, ὥστε νὰ μὲς βουβαίη στὴν ἀληθινὴ ζωὴ ὅπως μᾶς βουβαίνει στὸ χαρτί», καὶ ὕστερα νὰ νομίζῃ πὼς φτάνει μονάχα νὰ τὰ λέμε αὐτὰ, καὶ τὸ κακὸ διορθῶνεται, μᾶς φαίνεται πῶς μᾶς κάπως λουβίβαστο. Καὶ θὰ εἶταν ὁ κ. συντάκτης πῶς πολὺ μέσα στὸ δικίον, ἂν εἶχε χωνέψει καλὰ πὼς ἡ νέα γλῶσσα γιὰ νὰ ἐπικρατήσῃ πρέπει νάχει σύστημα, μέθοδο καὶ γνώση θετικὴ, πού νὰ τῆς εἶναι εὐκόλο νὰ βαλθεῖ στὸ σκολεῖο καὶ νὰ μαθευτεῖ ἀπὸ τὸν καθένα. Αὐτὸ κάνει ὁ Ψυχάρης ἔχοντας σύντροφο τὴν ἐπιστήμη, καὶ τὸ μεγάλο του ἔργο θάρθει μὴ μὲρα πού θὰν τὸ ἐχτιμήσουμε, κ' ὅσοι ἀκόμα σήμερα παραξενεύονται γ' αὐτό.

Ἡ ΕΠΙΤΡΟΠΗ πού σύνταξε τὸ νέο ἀναλυτικὸ πρόγραμμα γιὰ τὰ μαθήματα τοῦ δημοτικοῦ σκολεῖου, καὶ γιὰ τὰ βιβλία, κατάργησε τὴν παλιὰ μέθοδο, τῆς διδασκαλίας δηλαδὴ τῆς Γραμματικῆς μὲ τὸ βιβλίον. Ἔτσι λοιπὸν θὰ μαθαίνεται ἡ γραμματικὴ μὲ τὴν προφορικὴ διδασκαλίαν.

Οἱ φημερίδες μας, πού κατὰ τὴ συνήθειά τους πέρουν ἐπιπόλαια ὅλα τὰ ζητήματα, δηλώσανε τὴ χαρὰ τους γιὰ τὸ ζαλιάρωμα τῶν παιδιάτικων μυαλῶν ἀπὸ τὴ σχολαστικότητι τῆς γραμματικῆς, νομίζοντας πὼς με τοῦτο λύθηκε τὸ εκπαιδευτικὸ μας ζήτημα. Ἡ κακομοιρισμένη ἡ γραμματικὴ ἔκουσε λογιῆς λογιῆς ἀνιθῆματα κ' ἀκατάρες, καὶ ἴσως ἀπὸ τοὺς φημεριδογράφους ἔπρεπε καὶ νὰν τ' ἀκούσει, γιὰτὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ πῶς ἀξιοθρήνητοι γιὰ τὴν ἀμάθειά τους, μὲ ὅλο τὸν πόθο πού ἔχουνε νὰ γράφουνε τὴν καθαρεύουσα.

Ὅμως ἡ σκουριά τῆς καθαρουργικῆς γραμματικῆς — ἂν ὑποθέσουμε πὼς ἡ καθαρεύουσα ἔχει τέτοια — μένει καὶ θὰ μένει τὰ σκολεῖα ὅσο κ' ἂ λείψῃ τὸ βιβλίον, καὶ τότες μοναχὰ θὰ φύγει ὅταν τὴν τέτοια γραμματικὴ ἀντικαταστήσῃ ἡ ἀληθινὴ γραμματικὴ τῆς δημοτικῆς μας γλώσσας, πού δὲ θὰ εἶναι πιά μπελάς γιὰ παιδιὰ καὶ δασκάλους, γιὰτὶ βάση θάχει τὴ ζωντανὴ γλῶσσα τῆς μιλιᾶς μας, κ' οἱ κανόνες τῆς θύνη φυσικοῦ κ' εὐκολομάθητοι. Ὅστε, μὴ χίνεστε σὲ λόγια κ.κ. ἀγγράμματοι, γιὰτὶ τὸ θάνατο τῆς μῆς γραμματικῆς θὰ σημειώσει ἡ βασιλεία τῆς ἀληθῆς.

ΤΡΑΝΗ ἀπόδειξη τῆς παραλυσίας στὴ διοίκηση τοῦ Κράτους, εἶναι καὶ τὸ ὅτι ἀπὸ παντοῦ λείπει κάθε ἀσφάλεια καὶ κάθε προφύλαξι τοῦ πολίτη ἀπὸ μέρος τῆς δημόσιας ἐξουσίας. Κι ἔχει μόνον τοῦτο, μὰ καὶ τὸ ροδερῶτερο ἀκόμα, πὼς δηλαδὴ αὐτὴ ἡ ἴσια ἐξουσία, ἡ βαλμένη ἀπὸ τὸ νόμο γιὰ φρουρὸς τῆς τάξης, ληστεύει ζαδιάντροπα τοὺς δυστυχημένους ραγιάδες.

Ἡ Κατινούλα δὲ διαβάζε σὰν ἀνοικτὸ βιβλίον, τοὺς ἀπόθατους λογισμούς της. Εἶδεμὴ θάρρακα πὼς πᾶει πολὺ νὰ θρεφῇ μέσα της ἄς εἶναι καὶ τέτοιο αἶσθημα γιὰ τὸν Ἀντρέα. Τὴ βαστούσε, τὴ συγκατοῦσε τὸ σέβας τὸ θρησκευτικὸ, ἡ λατρεία τῆς Ὀλίας. Μὰ χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ, τὴ βαστούσε καὶ κάτιτις ἄλλο. Φίλος της, ἀδερφός της, ὀδηγός της, πατέρας της ὁ Ἀντρέας, ὅσο θελεῖς εἶτανε ὅμως καὶ νοσοκόμος της καὶ γιατρός της· σὰν τὸ μωρὸ τὸ παιδί πού ἡ μάνα του στὰ γένατά της τὸ ντύνει, τὸ γδύνει, τὸ πλένει καὶ τὸ παστρεύει, ἔτσι κ' ὁ Ἀντρέας τὴν εἶδε ἀπὸ τὴ μέρα πού τὸν παρακάλεσε μὲ μιά ματιὰ στὸ νοσοκομεῖο, μπροστὰ στοὺς ἄλλους, νάρθη σιμά της, ντροπισμένη, καὶ πίστεψε πὼς μ' ἀφτὸ οἱ ξένοι πιά δὲν τὴ θεωροῦνε. Ἀνάμεσά τους ἀπὸ τότες ἔλειπε ἡ ντροπή, ἔλειπε ἡ περιέργεια, ἔλειπε κάποιος ὄρος τῆς ἀγάπης. Ἡ Κατινούλα, μὲ τὸν ἀπλοῖκὸ της τὸ νοῦ, νόμιζε πὼς ἔκανε καλὰ, σωστά, φρόνιμα, ταχτικά ὅτι ἔκανε, κ' ὁ Ἀντρέας πάλι, μὲ τὸ πλάσμα τἀπονήρρεφτο, ἀπονήρρεφτος ὁ ἴδιος σὰν τὴν ἐπιστήμη, τῆς ἀλλαζόδενε τὴ πληγὴ της, θεράπευε τὴ φύσκα της μὲ σόντες, σταλαξίεις καὶ λουσίματα, μὴ ἔχοντας ἄλλη φροντίδα παρὰ πὼς νὰ φανῇ πῶς πιτῆδειος, κ' ὅταν ἔμπαζε

τὸ λάστικο ἀγάλια γκλια, πρόσεχε μ' ὅλη του τὴ δύναμη, μ' ὅλη του τὴν ψυχὴ, μήπως ἡ Κατινούλα πονεῖσῃ, μήπως ἀξάφα τὴ λαβώσῃ. Ἀχ! ἡ ἀβρωστία δὲ σ' ἀφίνει τίποτις νὰ δῆς ὅζω ἀπὸ τὸν ἀβρωστό σου. Ἡ ἀβρωστία σου φανερώνει τὴν ἀληθινὴ φύση τοῦ ἀθρώπου καὶ σὲ προσταζει νὰ τὴν κοιτάξῃς μὲ μάτι, πού δὲν τὸ θολώνουνε οὔτε τὸ σκοτίζουνε πιά οἱ συνήθειες κ' οἱ ἀντάρες οἱ κοινωνικῆς. Ἡ ἀβρωστία σου ξεσκεπάζει τὸν ἄθροπο ἀπαράλλαχτα ὅπως εἶναι, βιχμένος πού λέει· κ' ὁ φιλόσοφος ὁ ἀρχαῖος, γδυμένος ἀπάνω στὸ χῶμα τὸ γδυμένο. Λοιπὸν, ἀκίμη κ' ἂν ὁ Ἀντρέας, σὲ καθὲ ἄλλη περίσταση, ἄς ὑποθέσουμε, εἶχε ἀγαπήσει τὴν Κατινούλα, τώρα, μὲ τὰ θλιβερά της τὰ κἀτάντια, πού μόλις πιά ἐμοιάζε γυναίκα, σὸν τόπο τῆς ἀγάπης θὰ φύτρωνε μέσα του κανένα αἶσθημα λιγάκι διαφορετικὸ, ἢ σπλαχνιὰ ἢ φιλία ἢ σὰ θεὸς καὶ κάποια φιλία ἐρωτικὴ, φιλία ὁμοια μὲ τὸ πάθος τῆς ἀγάπης, σὰ θερμὴ ἀποφεγγιά, σὰν καταστάλαγμα τρυφεροῦ περασμένου πόθου. Μὰ καθαφτὸ τί ἐνοιώθη ὁ Ἀντρέας γιὰ τὴν Κατινούλα; Μπορεῖ νὰ μὴν τὸ ζεδιάλιζε κ' ὁ ἴδιος. Ζεδιάλιζε μόνον παστρικά παστρικά πὼς ἡ ἀγάπη τῆς ζωῆς του σταθῆκε ἡ Ὀλία. Δηλαδὴ, ἀφτὸ μᾶτε εἶχε ἀνάγκη νὰ τὸ ζεδια-